

31%

van de Nederlanders
vertrouwt de
Tweede Kamer

Vertrouwen in leger, rechtspraak en in elkaar is gegroeid

CBS-onderzoek | Het vertrouwen in andere mensen en in instituties is de afgelopen jaren toegenomen. Dat in politici nam juist af.

Joost van Egmond
redactie wetenschap

Nederlanders zijn elkaar de afgelopen jaren wat meer gaan vertrouwen. Twee derde van de Nederlanders vertelde vorig jaar aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) dat ze denken dat andere mensen te vertrouwen zijn. Dat cijfer is de laatste paar jaar stabiel, en ligt flink hoger dan pakweg tien jaar geleden, toen nog geen 60 procent die inschatting onderschreef.

Ook de instituties van de samenleving maakten een opleving van vertrouwen door. In 2012, toen het CBS met deze vragenlijst begon, had iets minder dan 70 procent van de Nederlanders vertrouwen in rechters en de politie. Dat ging vrij gestaag omhoog, en stond vorig jaar voor beide groepen op een dikke 78 procent.

Het leger maakte een vergelijkbare opmars. Dat wordt vertrouwd door bijna 68 procent, en dat was in 2012 maar 59 procent. Zelfs de pers, die traditioneel drastisch minder vertrouwen krijgt, kon een flinke plus noteren. Bijna 38 procent van de Nederlanders vertrouwt journalisten, waar dat in 2012 nog 31 was.

“Die trends zijn structureel”, zegt Tanja Traag van het CBS. “Over de jaren ging het vertrouwen in andere mensen en in de meeste instituties sinds 2012 omhoog.”

Niet alle instituties deelden mee in deze opleving van vertrouwen. Kerken stonden nagenoeg stil en schommelden al die jaren zo rond de 30 procent. De Tweede Kamer ging zelfs omlaag, van 36 procent in 2012 naar 31 procent nu. Het parlement is intussen ruim voorbijge-

streefd door de Europese Unie, die in diezelfde tijd van een kleine 40 procent naar bijna 50 procent schoot.

CBS-onderzoeker Traag licht toe: “De Europese Unie is steeds meer voor het voetlicht gekomen bij de gemiddelde Nederlander. Onbekend maakt onbemind, maar het tegenovergestelde is ook waar. Mensen weten meer over de EU en zien die als belangrijk. Daarmee neemt het vertrouwen toe.”

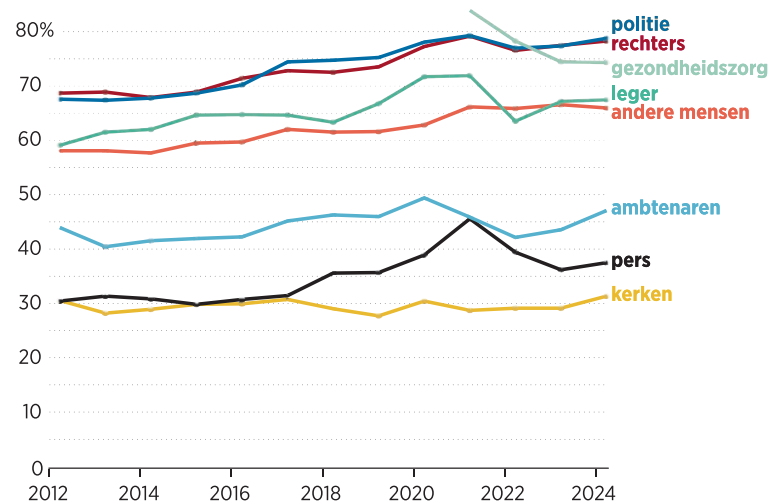
Over dezelfde periode nam het vertrouwen in de Tweede Kamer, en ook in de algemene categorie ‘politici’ juist af, al zie je daarbinnen ook een grote golfbeweging. “Parallel aan het uitbreken van corona, nam het vertrouwen in de Tweede Kamer juist toe”, zegt Traag. “Dat effect wordt ‘rally around the flag’ genoemd. Als het moeilijk wordt, hollen mensen naar de plek waar de meeste houvast is. Dat was toen de overheid. Later zag je de weerstand komen en ging dat vertrouwen weer omlaag. Maar dat het nu onder het niveau ligt van vóór corona, zal ook te maken hebben met de perceptie die mensen hebben van hoe er nu politiek bedreven wordt.”

Grote bedrijven krijgen van minder mensen het vertrouwen dan in 2012: 40 procent, tegen 45 toen. Maar banken, waar als aparte categorie naar gevraagd is, ontspringen die dans en tekenen zelfs voor de grootste stijging. Waar in 2012, tijdens de economische crisis, nog geen 42 procent die instituties vertrouwde, is dat nu 54 procent.

Voor het leger ontdekte het CBS een extra opsteker in de data. Jongeren hebben al sinds het begin van de metingen aanmerkelijk meer vertrouwen in defensie dan de gemiddelde Nederlander. Onder 15 tot 25-jarigen lag het, bij de bevraging in 2024, boven de 75 procent.

Afgelopen jaar voegde het CBS ook een nieuwe vraag aan het onderzoek toe, naar vertrouwen in ‘de wetenschap’. Die scoorde het hoogst van allemaal: 84 procent.

Vertrouwen in mensen en in organisaties

© TROUW | BRON: CBS

De moderne moeder is ouder, maar vaak ook stabiel

Leeftijd | Achter de kinderwagen loopt gemiddeld genomen een dertig-plus-moeder. Het eerste kind van de Nederlandse vrouw komt steeds iets later.

Eva Stam
redactie binnenland

Het gaat niet met enorme stappen, maar blijft stijgen. Gemiddeld worden Nederlandse vrouwen nu op 30,4-jarige leeftijd voor het eerst moeder. Een groot contrast met de jaren zeventig, toen dat 24 jaar was. Wat zijn de gevolgen?

Medisch

De leeftijd van de zwangere vrouwen die gynaecoloog en onderzoeker Mariëlle van Pampus voorbij ziet komen blijft nog wel even stijgen, denkt ze. De vrouwen in het OLVG-ziekenhuis in Amsterdam waar ze werkt zijn gemiddeld al ouder; 24 procent is 35 jaar of ouder, en het landelijk gemiddelde ligt op 12 procent.

Het is een gevolg van het hoge aantal hoogopgeleide vrouwen die het ziekenhuis bezoeken. Uit onderzoek blijkt dat hogeropgeleiden later een eerste kind krijgen.

Maar ouder moederschap brengt risico's met zich mee, zegt gynaecoloog Van Pampus. Bij de gemiddelde leeftijd van 30,4 jaar is er weinig aan de hand. Maar ook het aantal vrouwen dat tussen hun veertigste en vijfenvetigste een eerste kind krijgt neemt toe. En vanaf veertig stijgt het risico op medische complicaties.

Denk aan een hoger risico op een hoge bloeddruk, zwangerschapsdiabetes, een afwijkende ligging van de baby en de grotere kans op een keizersnede. Ook hebben baby's van oudere moeders een verhoogd risico op een te laag geboortegewicht en

vroeggeboorte. Ook is het risico op een kindje met een chromosoomafwijking groter. Bij vrouwen van 30 jaar is de kans op een kind met het Syndroom van Down 0,1 procent, bij vrouwen van 40 jaar is dat al gestegen naar 1 procent. De risico's zijn relatief laag, maar ze nemen wel toe met de leeftijd.

Daar moeten we open over praten, vindt Van Pampus. Ze vindt het belangrijk dat vrouwen autonoom keuzes kunnen maken. Ze begrijpt dat vrouwen wachten tot ze klaar zijn voor een kind of denken daarvoor in de juiste omstandigheden te zijn. “Ik wil daar niet over oordelen of beledend in zijn”, zegt ze.

Maar er moet wel een gesprek zijn over wat er kan gebeuren bij een latere zwangerschap, meent de gynaecoloog. Dat maakt de keuze voor een kind weloverwogen. “Vrouwen moeten voordat ze zwanger worden beter worden voorgelicht over risico's. Daardoor kunnen vrouwen veel beter de afweging maken of en wanneer zij een kind willen.”

De zorg voor zwangeren is in Nederland goed, benadrukt ze. Maar de geboortezorg zou nog beter afgestemd kunnen worden op ouder wordende zwangere vrouwen. Denk aan protocollen voor het opsporen van zwangerschapsdiabetes en groeivertraging. “Uiteindelijk gaat het om de wisselwerking tussen de vrouw en de zorg.”

Een eeuw geleden kregen veel vrouwen ook nog kinderen na hun veertigste

Effecten op het moederschap

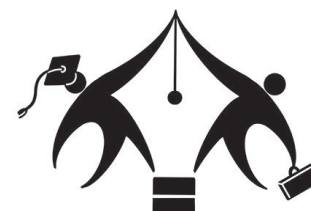
Moederschap op latere leeftijd heeft vaak een wat negatief imago, zegt klinisch psycholoog en lector Ouderschap en Ouderbegeleiding Carolien Gravestijn. Terwijl het ook duidelijk positieve kanten kent.

Ze volgt met het project ‘Leuker voor Later’ al negen jaar lang meer dan zeshonderd ouders en kinderen, om de ontwikkeling van het ouderschap en ouderwelzijn te onderzoeken. Ze ziet dat op het moment dat ouders voor het eerst een kind krijgen, zij een flinke dip ervaren in hun gevoel van zekerheid, welzijn en de partnerrelatie.

En precies daar hebben oudere ouders doorgaans minder last van. Zij hebben vaak meer levenservaring en vaardigheden. Zij hebben geleerd om te gaan met complexe situaties, zowel op werk als in relaties, en staan daardoor vaak zelfverzekerder in het ouderschap. Dat heeft ook weer een positief effect op het welzijn van een kind. “Zowel ouder en kind zitten beter in hun vel.”

Daarnaast hebben oudere ouders vaak langer nagedacht over de stap en zijn vaker omringd met voorbeelden uit hun directe omgeving, zoals broers, zussen of vrienden, die al kinderen hebben. “Die voorbereiding draagt bij aan een gevoel van controle en vertrouwen”, zegt Gravestijn.

Ook hebben oudere ouders vaak een stabielere partnerrelatie en een sterker sociaal netwerk. Jongere ouders ervaren juist vaker gevoelens van eenzaamheid, omdat hun direc-

pennen neer!

Hoe beleven scholieren en medewerkers de bloedstollende eindexamentijd? *Trouw* dompelt zich onder in de microkosmos van het KWC in Culemborg.

De appel in stukjes en zeker geen blikjes

Op de ene tafel ligt een bananenschil. Op de andere een plastic verpakking van een plak ontbijtkoek. Overal

liggen pennen en woordenboeken, en ergens binnen handbereik ook de heilige *Binas*, het naslagwerk voor de natuurwetenschappelijke vakken. En flesjes water.

Op middelbare school het KWC in Culemborg is het deze ochtend muisstil in de gymzaal. Op de laatste dag voordat de centrale eindexamens daadwerkelijk beginnen, maken de leerlingen nog een proefexamen om te ervaren hoe het er straks aan toegaat.

Tientallen tafels staan in rijen opgesteld. Aan de muur hangt een digitale klok die de tijd aangeeft met blauwe cijfers. Onder de klok zit decaan havo/vwo en tevens gymleraar Ab van den Berg. Vandaag helpt hij als surveillant.

Van tevoren de sfeer proeven neemt stress weg. "Alles is anders. Het geeft rust als ze een keer in die grote zaal zijn geweest", zegt Van den Berg, die al bijna veertig jaar op de school werkt. De docent merkt het meteen als een leerling strak staat van de spanning. "Degenen die meerdere keren naar de wc moeten, zitten flink onder de stress."

De dichtstbijzijnde wc konden sommigen niet eens vinden, ondervond hij. "Er waren leerlingen die helemaal naar de centrale hal liepen, terwijl er gewoon een wc naast de gymzaal zit. Dat moeten we nog beter communiceren."

Naar de wc mag straks alleen onder begeleiding, zodat er niet gespiekt wordt. Telefoons zijn om die reden ook verboden, net als smartwatches. Leerlingen moeten een pen en een reservepen meenemen in een doorzichtige etui, zodat daar geen spiekbrieftjes in verborgen kunnen worden.

Eten en drinken mag. Maar geen

blikjes, want het opentrekken kan scholieren irriteren. Appel mag alleen gesneden in stukjes mee om niemand te storen met het afhappen van een appel.

Sommige examenkandidaten komen er tijdens het proefexamen achter dat meer dan een uur achter elkaar stilzitten nog niet zo eenvoudig is. De 17-jarige Osteen, die vorig jaar gezakt is voor zijn havo-examen, staat er nu goed voor. Maar tijdens het oefenen van een oud examen Nederlands was hij constant afgeleid. "Ik kon me echt niet concentreren. Ik weet ook wel waardoor dat komt. Ik zit thuis best lang op mijn telefoon. Mis-

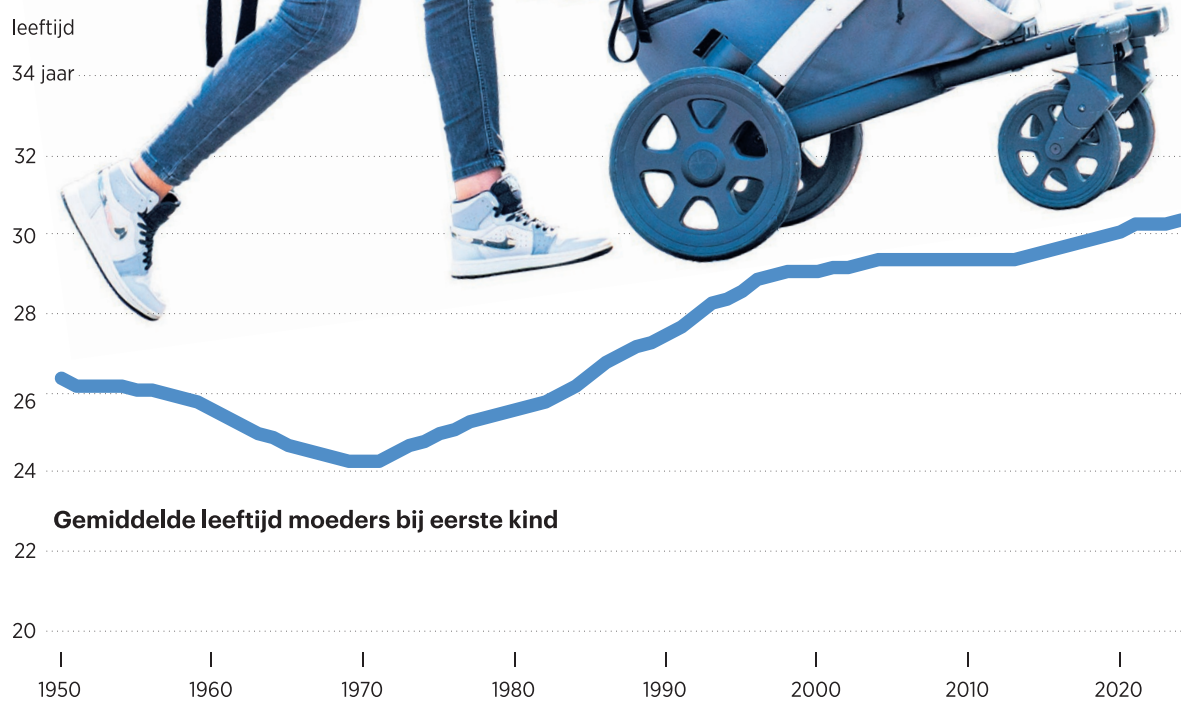
'Me zo lang achter elkaar concentreren, misschien had ik dat moeten oefenen'

schien had ik tijdens het leren moeten oefenen met drie uur achter elkaar concentreren."

De 17-jarige Emma uit 5 havo had daar niet zoveel last van. Ze was zo klaar met haar proefexamen biologie. "Ik heb nooit stress voor toetsen, maar misschien dat ik straks wel denk: o nee, had ik dat ook nog moeten leren?"

Thuis staat alles in het teken van de eindexamens, want drie tieners uit het gezin proberen deze weken hun diploma te halen. "We willen natuurlijk wel alle drie tegelijk slagen."

Eline van Suchtelen

© TROUW | BRON: CBS, FOTO: ANP

te omgeving nog niet met ouder-schap bezig is. De mogelijkheid om ervaringen te delen en steun te ontvangen, is dan beperkter.

Ontkennen dat er een spanning bestaat tussen enerzijds medische en anderzijds het psychosociale perspectief, wil Gravesteyn niet. "Uiteraard bestaan medische risico's en daar moet je rekening mee houden. Maar de focus ligt daar wel heel vaak op, terwijl de positieve kanten te vaak onderbelicht blijven."

Maatschappelijke omstandigheden hebben ook invloed op de kind-wens. Soms omdat de ambities van vrouwen ergens anders liggen, zoals het willen afronden van een opleiding of persoonlijke groei. Maar ook de instabiele woningmarkt en financiële onzekerheid maken dat vrouwen het krijgen van kinderen uitstellen. "Dat zijn legitieme keuzes waar we als samenleving vrouwen niet op af zouden moeten rekenen."

Toch bestaat die sociale druk en het stigma rond 'te laat' kinderen krijgen, volgens Gravesteyn. Die onrust, gevoed door maatschappelijke normen en goedbedoelde waarschuwingen, kan slecht zijn voor het welzijn van vrouwen. "We hebben juist meer ruimte en begrip voor de keuze van vrouwen nodig."

Effecten voor het kind

De opkomst van de 'oude moeder' verdient nuance, vindt Dorret Boomsma, hoogleraar biologische psychologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Ja, de leeftijd dat vrouwen een eerste kind verwelkomen neemt toe. "Maar een eeuw geleden kregen veel vrouwen ook nog na hun veertigste kinderen. Dat was helemaal niet uitzonderlijk. Geregeld lag zowel moeder als dochter gelijktijdig in het kraambed."

Ze analyseerde met een grote groep collega's van meerdere universiteiten data van bijna 33.000 Nederlandse kinderen tussen de tien en twaalf jaar om gedragsproblemen te onderzoeken. Daaruit bleek dat kinderen van oudere ouders minder probleemgedrag vertonen.

Zo hebben deze kinderen minder last van agressie of moeite met regels thuis of op school. De afname van probleemgedrag is geen plotse-

ling effect, maar een geleidelijke trend: "Het ging om een glijdende schaal. Hoe ouder de ouders, hoe minder probleemgedrag we zagen." De wetenschappers vonden eveneens geen bewijs dat angst of depressie vaker voorkomen bij kinderen van oudere ouders.

Ook bij een tweede onderzoek van Boomsma, waarin gekeken werd naar cognitieve ontwikkeling aan de hand van Cito-scores, bleek dat kinderen van oudere ouders niet slechter presteerden, maar zelfs vaak iets beter.

Boomsma noemt een aantal mogelijke verklaringen: "Oudere ouders zijn vaak hoger opgeleid, hebben een stabiel inkomen, zorgen beter voor zichzelf en ervaren minder stress. Dat zorgt voor een rustigere opvoedomgeving."

De effecten zijn klein, gemiddeld zo'n 3 procent. "Maar het toont wel dat er in elk geval géén aanwijzingen zijn dat oudere ouders nadelig zijn voor de ontwikkeling van een kind", benadrukt Boomsma.

Kinderen van oudere ouders vertonen minder probleemgedrag

ILLUSTRATIE INDY BROEREN

